

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI KURUMU KANUNU

Kanun Numarası : 6332
Kabul Tarihi : 21/6/2012
Yayımlandığı R.Gazete : Tarih: 30/6/2012 Sayı : 28339
Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 52

Amaç ve kapsam

MADDE 1 – (1) Bu Kanunun amacı, insan haklarının korunması ve geliştirilmesi konusunda çalışmalar yapmak üzere Türkiye İnsan Hakları Kurumunun kurulması ile teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin esasları düzenlemektir.

Tanımlar

MADDE 2 – (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

- Kurum: Türkiye İnsan Hakları Kurumunu,
 - Kurul: İnsan Hakları Kurulunu,
 - Başkan: Kurum ve Kurul Başkanını,
- ifade eder.

Kuruluş ve statü

MADDE 3 – (1) Bu Kanunla ve ilgili diğer mevzuatla verilen görevleri yerine getirmek ve yetkileri kullanmak üzere, kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahip ve özel bütçeli, Türkiye İnsan Hakları Kurumu kurulmuştur.

(2) Kurum Başkanlıkla ilişkilidir.

(3) Kurumun merkezi Ankara'dadır. Kurum yurt içinde ve sayısı ikiye geçmemek üzere yurt dışında büro açabilir.

(4) Kurum, bu Kanunla ve diğer mevzuatla verilen görev ve yetkilerini kendi sorumluluğu altında, bağımsız olarak yerine getirir ve kullanır. Görev alanına giren konularla ilgili olarak hiçbir organ, makam, merci veya kişi, Kurula emir ve talimat veremez, tavsiye ve telkinde bulunamaz.

(5) Kurum, faaliyetleri hakkında kamuoyunu bilgilendirir.

Görevler ve yetkiler

MADDE 4 – (1) Kurum, insan haklarının korunmasına, geliştirilmesine ve ihlallerin önlenmesine yönelik çalışmalar yapmak; işkence ve kötü muamele ile mücadele etmek; şikâyet ve başvuruları incelemek ve bunların sonuçlarını takip etmek; sorunların çözüme kavuşturulması doğrultusunda girişimlerde bulunmak; bu amaçla eğitim faaliyetlerini yürütmek; insan hakları alanındaki gelişmeleri izlemek ve değerlendirmek amacıyla araştırma ve incelemeler yapmakla görevli ve yetkilidir.

(2) Kurum, bu Kanun ve diğer mevzuatla Kuruma verilen inceleme, araştırma, ziyaret ve başvuruları inceleme görevi esnasında bir suçun işlendiğini öğrenmesi hâlinde, genel hükümlere göre işlem yapılabilmesi için gerekli gördüğünde ihbar veya şikâyette bulunabilir.

İnsan Hakları Kurulu

MADDE 5 – (1) İnsan Hakları Kurulu, Kurumun karar organıdır. Kurul, biri Başkan, biri İkinci Başkan olmak üzere onbir üyeden oluşur.

(2) Kurula Başkan ve üye olabilmek için;

- Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak,
- Kamu haklarından mahrum bulunmamak,

c) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak,

ç) Askerlik ile ilişkisi bulunmamak,

d) 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 53 üncü maddesi hükümleri saklı kalmak kaydı ile görevini devamlı yapmasına engel olabilecek akıl hastalığı bulunmamak,

e) Üyelik başvurusu yaptığı tarih itibarıyla herhangi bir siyasi partinin yönetim ve denetim organlarında görevli veya yetkili bulunmamak,

f) En az lisans düzeyinde yükseköğrenim yapmış olmak, gerekir.

(3) İkinci fıkrada belirtilen nitelikleri taşıyanlardan Kurul üyesi olmak isteyenler bu taleplerini yazılı olarak Kuruma iletirler. İnsan hakları alanında çalışmalar yapan; sivil toplum kuruluşları, sendikalar, sosyal ve mesleki kuruluşlar, akademisyenler, avukatlar, görsel veya yazılı basın mensupları ve alan uzmanları da Kurul üyesi olabilecek nitelikteki kimseleri yazılı olarak teklif edebilirler. Kurum, üye olma niteliklerine sahip olanları ilgisine göre Cumhurbaşkanlığına, Bakanlar Kuruluna sunulmak üzere Başbakanlığa, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına ve baro başkanlarınca seçilecek bir üye için Türkiye Barolar Birliğine bildirir.

(4) a) İki üye insan hakları alanında temayüz etmiş kişiler arasından Cumhurbaşkanı tarafından seçilir.

b) Yedi üye insan hakları alanında temayüz etmiş kişiler arasından Bakanlar Kurulu tarafından seçilir.

c) Bir üye üniversitelerin hukuk ve siyaset bilimleri fakültelerinde insan hakları alanında temayüz etmiş öğretim üyeleri arasından Yükseköğretim Kurulu tarafından seçilir.

ç) Bir üye en az 10 yıl avukatlık yapmış ve insan hakları alanında temayüz etmiş avukatlar arasından baro başkanları tarafından seçilir. Kurum tarafından adayların bildirildiği tarihten itibaren on gün içinde Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı tarafından belirlenen yer ve zamanda baro başkanları tarafından seçim yapılır. Her bir baro başkanının bir oy kullanabileceği bu seçimde, en fazla oy alan aday üye seçilmiş sayılır.

(5) Başkan ve İkinci Başkan, Kurul üyeleri tarafından seçilir.

(6) Kurul üyesi seçimlerinde, insan hakları alanında çalışmalar yapan; sivil toplum kuruluşları, sendikalar, sosyal ve mesleki kuruluşlar, akademisyenler, avukatlar, görsel veya yazılı basın mensupları ve uzmanların çoğulcu bir şekilde temsiline özen gösterilir.

(7) Başkan ve üyelerin görev süresi dört yıldır. Süresi bitenler en fazla bir dönem daha yeniden seçilebilir.

(8) Başkan ve üyelerin görev sürelerinin sona ereceği tarihten en geç iki ay önce durum, Kurum tarafından uygun iletişim araçlarıyla kamuoyuna duyurulur. Duyuruyu takip eden bir ay içinde ikinci fıkrada belirtilen şartları taşıyanların başvuruları, Kurum tarafından Cumhurbaşkanlığına, Bakanlar Kuruluna sunulmak üzere Başbakanlığa, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına ve baro başkanlarınca seçilecek bir üye için Türkiye Barolar Birliğine iletir. Cumhurbaşkanı, Bakanlar Kurulu, Yükseköğretim Kurulu ve baro başkanları tarafından üye olarak seçilenler, yerlerine seçtikleri kişilerin üyeliklerinin sona ermesini takiben göreve başlar.

(9) Başkan ve üyelerin görev süreleri dolmadan görevlerinin herhangi bir sebeple sona ermesi durumunda, sona erme tarihinden itibaren en fazla bir hafta içinde durum, Kurum tarafından kamuoyuna duyurulur ve duyuruyu takip eden onbeş gün içinde ikinci fıkrada belirtilen şartları taşıyanların başvuruları, Kurum tarafından Cumhurbaşkanlığına, Bakanlar Kuruluna sunulmak üzere Başbakanlığa, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına ve baro başkanlarınca seçilecek bir üye için Türkiye Barolar Birliğine iletir. Bu şekilde seçilenler, yerlerine seçtikleri kişilerin kalan süresini tamamlar ve bunlardan iki yıl veya daha az süreyle görev yapanların bu görevleri seçim dönemi olarak değerlendirilmez.

(10) Kamu görevlisi iken Kurul Başkanlığına ve İkinci Başkanlığa seçilenlerin önceki kurumları ve görevleriyle ilişkileri sona erer. Bunlar, memuriyete giriş şartlarını kaybetmemeleri kaydıyla, hâkimler ve savcılar dâhil, görev sürelerinin sona ermesi veya görevden ayrılma isteğinde bulunmaları ve otuz gün içinde önceki kurumlarına başvurmaları durumunda, atamaya yetkili makam tarafından başvuru tarihinden itibaren en geç bir ay içinde mükteseplerine uygun kadrolara atanır. Görevin sona erdiği tarihten atama yapılmaya kadar, almakta oldukları aylık ücret ile sosyal hak ve yardımların Kurum tarafından ödenmesine devam olunur. Bunların Kurumda geçirdiği süreler, özlük ve diğer hakları açısından önceki kurum veya kuruluşlarında geçirilmiş sayılır.

Üyelik teminatı

MADDE 6 – (1) Kurul Başkanı, İkinci Başkan ve üyelerin süreleri dolmadan herhangi bir nedenle görevlerine son verilemez. Ancak, seçilmeleri için gerekli şartları taşımadıkları ya da kaybettikleri Kurulca tespit edilen Başkan ve üyelerin görevlerine Bakanlar Kurulunca son verilir. Kurul tutanak ve kararlarını süresi içinde imzalamayan veya karşı oy gerekçesini süresi içinde yazılı olarak bildirmeyen Başkan ve üyelerin üyeliklerine de aynı usul çerçevesinde son verilir.

(2) Ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçüstü hâlleri dışında, münhasıran insan haklarının korunması ve geliştirilmesine ilişkin görevleriyle ilgili olarak suç işlediği ileri sürülen Başkan, İkinci Başkan ve üyeler yakalanamaz, üstleri ve konutları aranamaz, sorguya çekilemez. Ancak, durum Başbakanlığa derhâl bildirilir. Bu fıkra hükümlerine aykırı hareket eden kolluk kuvvetleri amir ve memurları hakkında yetkili Cumhuriyet başsavcılığı tarafından genel hükümlere göre doğrudan doğruya soruşturma ve kovuşturma yapılır.

(3) Kurul tarafından kabul edilebilir mazereti olmaksızın bir takvim yılı içinde toplam üç Kurul toplantısına katılmayan; ağır hastalık veya engellilik nedeniyle iş göremeyecekleri sağlık kurulu raporuyla tespit edilen; görevleri ile ilgili olarak işledikleri suçlardan dolayı haklarında verilen mahkûmiyet kararı kesinleşen; geçici iş göremezlik hâli üç aydan fazla süren veya üç aydan fazla hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûm edilip de cezasının infazına fiilen başlanan üyelerin üyelikleri düşer.⁽¹⁾

Kurulun görev ve yetkileri

MADDE 7 – (1) Kurul, bu Kanun ve diğer mevzuatta belirtilen görevler yanında aşağıdaki görevleri yapar ve yetkileri kullanır:

a) Kanunla verilen görevler kapsamında Kurumun faaliyet alanını ve görev önceliklerini belirlemek.

b) Kurumla ve Kurumun görev alanıyla ilgili düzenlemeler yapılmasına yönelik kararlar almak.

c) Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası insan hakları sözleşmelerinin uygulanmasını izlemek. Bu sözleşmeler tarafından kurulan inceleme, izleme ve denetleme mekanizmalarına Devletin sunmakla yükümlü olduğu raporların hazırlanması sürecinde, ilgili sivil toplum kuruluşlarından da yararlanmak suretiyle görüş bildirmek; bu raporların sunulacağı uluslararası toplantılara, temsilci göndererek katılmak.

ç) Kurumun diğer ülkelerin ulusal ya da uluslararası düzeyde faaliyet gösteren benzeri işleve sahip kurumlarıyla ikili ve çok taraflı ilişkiler kurmasına karar vermek. Birleşmiş Milletler ve bölgesel insan hakları kuruluşlarıyla iş birliği yapmak ve ortak faaliyetlerde bulunulmasına karar vermek.

d) Gerek gördüğünde Kurumun kendi alanında çalışan uluslararası kuruluşlara üye olmasına veya bu kuruluşlarda Türkiye'nin temsil edilmesine karar vermek.

e) İnsan hakları alanındaki sorunlar, gelişmeler ile kamu kurum ve kuruluşlarının bu alandaki performanslarını değerlendiren yıllık raporlar hazırlamak, bunları yayımlamak ve ilgili kişi ve kuruluşlara dağıtmak. Düzenli yıllık raporlar dışında, gerek gördüğünde insan hakları alanına ilişkin özel raporlar yayımlamak.

f) Gerektiğinde üç üyeden müteşekkil heyetler ile özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere ziyaretler gerçekleştirmek.

g) Kamu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte, insan haklarının geliştirilmesini teşvik eden ve hak ihlallerinin giderilmesini hedefleyen kampanya ve programlar yürütmek.

(1)25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanunun 1 inci maddesi ile bu fıkra da yer alan "sakatlık" ibaresi "engellilik" şeklinde değiştirilmiştir.

ğ) Kurum tarafından insan hakları alanında yapılan inceleme ve araştırmaları, hazırlanan raporları ve benzeri çalışmaları karara bağlamak.

h) Kurumun stratejik planı ve performans programları ile amaç ve hedeflerine uygun olarak hazırlanan bütçe teklifini görüşmek ve karara bağlamak.

ı) Kurumun performansını ve mali durumunu gösteren raporları onaylamak.

i) Taşınmaz alımı, satımı ve kiralanması konularındaki önerileri görüşüp karara bağlamak.

Kurulun çalışma esasları

MADDE 8 – (1) Kurul, en az ayda bir defa olmak üzere gerekli hâllerde toplanır. Toplantıları Başkan yönetir. Başkanın dışında en az beş üyenin birlikte talep etmesi hâlinde Kurul, Başkan tarafından beş gün içinde toplanmak üzere derhâl olağanüstü toplantıya çağrılır.

(2) Toplantı gündemi Başkan, yokluğunda İkinci Başkan tarafından hazırlanarak, toplantıdan en az üç gün önce Kurul üyelerine bildirilir. Gündeme yeni madde eklenebilmesi için toplantıda üyelerden birinin öneride bulunması ve önerilen maddenin Kurul tarafından kabul edilmesi gerekir.

(3) Kurul, en az yedi üyenin hazır bulunması ile toplanır ve en az altı üyenin aynı yöndeki oyuyla karar alır. Kararlarda çekimsiz oy kullanılmaz.

(4) Kurul kararları tutanakla tespit edilir ve karar tutanağı toplantı esnasında veya en geç toplantıyı izleyen beş iş günü içinde toplantıya katılan tüm üyeler tarafından imzalanır. Kurul kararları, alındığı toplantı tarihinden itibaren en geç onbeş iş günü içinde gerekçeleri ve varsa

karşı oy gerekçeleri ile birlikte tekemmül ettirilir. Gerektiğinde, Kurul tarafından bu süre uzatılabilir.

(5) Başkan ve üyeler kendileri, eşleri, evlatlıkları ve üçüncü derece dâhil üçüncü dereceye kadar kan ve ikinci derece dâhil ikinci dereceye kadar kayın hısımlarıyla ilgili veya kişisel menfaat ilişkisi içinde oldukları konularda müzakere ve oylamaya katılamaz. Bu durum karar metninde ayrıca belirtilir.

(6) Aksi kararlaştırılmadıkça Kurulun toplantılarındaki müzakereler gizlidir.

(7) İhtiyaç duyulması hâlinde görüşlerinden yararlanılmak üzere ilgili kişiler Kurul toplantısına davet edilebilir. Ancak, Kurul kararları toplantıya dışarıdan katılanların yanında alınmaz.

(8) Kurul kararları, tekemmül etmesinden itibaren en geç beş iş günü içinde ilgili kişi, kurum ve kuruluşlara gönderilir.

(9) Kurul, gerekli gördüğü durumlarda kararlarını, kişisel verilerin gizliliği ilkesine bağlı olarak uygun vasıtalarla kamuoyuna duyurabilir.

(10) Başkanın izin, hastalık, görevde bulunmadığı diğer hâller ile hangi nedenle olursa olsun görevinin sona ermesi durumunda İkinci Başkan, Başkana vekâlet eder.

(11) Kurul üyeleri ile Kurum personelinin uyacakları mesleki ve etik ilkeler ile Kurulun çalışma usul ve esaslarına ilişkin diğer hususlar yönetmelikle düzenlenir.

Teşkilat

MADDE 9 – (1) Kurumun teşkilatı Kurul ve Başkanlıktan oluşur. Başkanlık; Başkan Yardımcısı, hizmet birimleri ve çalışma gruplarından oluşur. Başkanlık, Kurul kararlarını uygulamakla ve diğer konularda Başkana ve Kurula yardımcı olmakla görevlidir.

(2) Kurum görevlerinin gerektirdiği asli ve sürekli hizmetler Başkan, İkinci Başkan, Başkan Yardımcısı ile insan hakları uzmanları ve uzman yardımcıları tarafından yürütülür.

Başkan

MADDE 10 – (1) Başkan, Kurumun en üst amiri olup, Kurum hizmetlerini mevzuata, Kurumun amaç ve politikalarına, stratejik planına, performans programına ve hizmet kalite standartlarına uygun olarak düzenler, yürütür ve hizmet birimleri arasında koordinasyonu sağlar. Başkan, Kurumun genel yönetim ve temsilinden sorumludur. Bu sorumluluk, Kurum çalışmalarının düzenlenmesi, yürütülmesi, denetlenmesi, değerlendirilmesi ve gerektiğinde kamuoyuna duyurulması görev ve yetkilerini kapsar.

(2) Başkanın görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Kurul toplantılarının gündemini, gün ve saatini belirlemek ve toplantıları yönetmek.
- b) Kurul kararlarının tebliğini ve Kurulca gerekli görülenlerin kamuoyuna duyurulmasını sağlamak ve uygulanmalarını izlemek.
- c) Kurum personelini atamak.
- ç) Hizmet birimlerinden gelen önerilere son şeklini vererek Kurula sunmak.
- d) Kurumun stratejik planını, performans programını hazırlamak, amaç ve hedeflerini, hizmet kalite standartlarını belirlemek, insan kaynakları ve çalışma politikalarını oluşturmak.
- e) Belirlenen stratejilere, yıllık amaç ve hedeflere uygun olarak Kurumun yıllık bütçesi ile mali tablolarını hazırlamak.
- f) Kamu kurum ve kuruluşları için, insan haklarına aykırı uygulamaların giderilmesine yönelik rehberler hazırlamak ve bunların uygulamaya geçirilip geçirilmediğini izlemek.
- g) Kurul ile Kurumun ve hizmet birimlerinin uyumlu, verimli, disiplinli ve düzenli bir biçimde çalışması amacıyla koordinasyonu sağlamak, bunlar arasında çıkabilecek görev ve yetki sorunlarını çözmek.

ğ) Yıllık faaliyet raporlarını hazırlamak, yıllık amaç ve hedeflere, performans ölçütlerine göre faaliyetlerin değerlendirmesini yapmak ve bunları Kurula sunmak.

h) Kurumun diğer kuruluşlarla ilişkilerini yürütmek ve Kurumu temsil etmek.

ı) Kurum Başkanı adına imzaya yetkili personelin görev ve yetki alanını belirlemek.

i) Kurumun yönetim ve işleyişine ilişkin diğer görevleri yerine getirmek.

(3) Başkan, Kuruma ilişkin görevlerinde yardımcı olmak üzere bir Başkan Yardımcısı atayabilir. Başkan Yardımcısı olarak atanacaklarda;

a) Hukuk, siyasi bilgiler, iktisat, işletme ve uluslararası ilişkiler alanında en az dört yıllık lisans eğitimi veren ve bunların dışında yönetmelikle belirlenen fakültelerden veya bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilen yurt dışındaki yükseköğretim kurumlarından mezun olma,

b) Devlet memuriyetinde en az on yıllık mesleki tecrübeye sahip olma,

c) 657 sayılı Kanununun 48 inci maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin (1), (4), (5), (6) ve (7) numaralı alt bentlerinde belirtilen nitelikleri taşıma,

şartları aranır. Başkan Yardımcısının görev süresi dört yıldır. Görevleri sona erenler yeniden görevlendirilebilir. Başkanın görev süresinin herhangi bir nedenle sona ermesi hâlinde

Başkan Yardımcısının görevi de sona erer. Başkan Yardımcılığına atananlar, hâkimler ve savcılar dâhil, görevlerinin sona ermesi durumunda, eski kurum veya kuruluşlarına başvurmaları hâlinde atamaya yetkili makamlar tarafından en geç bir ay içerisinde mükteseplerine uygun bir kadroya atanır; başvurdukları tarihten atandıkları tarihe kadar Kurumdaki mali, sosyal ve özlük haklarından yararlanmaya ve aylıklarını almaya devam eder. Bunların Kurumda geçirdiği süreler özlük ve diğer hakları açısından önceki kurum veya kuruluşlarında geçirilmiş sayılır.

(4) Başkan; sınırlarını yazılı olarak açıkça belirlemek şartıyla, Kurula ilişkin olmayan görev ve yetkilerinden bir bölümünü Başkan Yardımcısına devredebilir. Yetki devri, uygun araçlarla ilgililere duyurulur.

Hizmet birimleri

MADDE 11 – (1) Kurumun hizmet birimleri ile görev ve yetkileri şunlardır:

a) İhlal İddialarını İnceleme Birimi;

1) Her türlü insan hakları ihlali iddialarını başvuru üzerine veya resen incelemek, araştırmak, değerlendirmek; bunların sonuçlarını ilgili kişi, kurum ve kuruluşlara bildirmek ve takip etmek, sorumlu bulunanlar hakkında yasal işlemlerin başlatılması için girişimde bulunmak.

b) İşkence ve Kötü Muameleyle Mücadele Birimi;

1) İşkencenin ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezaların önlenmesi amacıyla çalışmalar yapmak.

2) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek, bu ziyaretlere ilişkin raporları ilgili kurum ve kuruluşlara iletmek, Kurulca gerekli görülmesi durumunda kamuoyuna açıklamak; ceza infaz kurumları ve tutukevleri izleme kurulları, il ve ilçe insan hakları kurulları ile diğer kişi, kurum ve kuruluşların bu gibi yerlere gerçekleştirdikleri ziyaretlere ilişkin raporları incelemek ve değerlendirmek. Kamu kurum ve kuruluşları ile görevliler, bu tür ziyaretler sebebiyle gerekli yardım ve kolaylığı göstermek zorundadır.

c) Hukuk Birimi;

1) İnsan hakları ile ilgili mevzuat taslakları, mevzuat, uygulamalar ve diğer hukuki konular hakkında ilgili kişi, kurum ve kuruluşlara veya kamuoyuna talep üzerine veya resen görüş bildirmek ve tavsiyelerde bulunmak.

2) 26/9/2011 tarihli ve 659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre hukuk birimlerine verilen görevleri yapmak.

3) Yerli ve yabancı kurum ve kuruluşlarla görev alanıyla ilgili konularda iş birliği yapmak.

4) İnsan hakları ihlali tespiti yapan yargı kararlarının idare tarafından gereği gibi uygulanmasını takip etmek.

ç) Eğitim Birimi;

1) İnsan hakları bilincinin yaygınlaştırılması için çalışmak; bu amaçla ilgili kişi, kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapmak, görüş bildirmek ve tavsiyelerde bulunmak.

2) Milli Eğitim Bakanlığı müfredatında bulunan insan hakları ile ilgili bölümlerin hazırlanmasına; Yükseköğretim Kurulunun koordinesinde üniversitelerin insan hakları bölümlerinin kurulmasına ve müfredatının belirlenmesine katkıda bulunmak.

3) Kamu kurum ve kuruluşlarının meslek öncesi ve meslek içi insan hakları eğitimlerine yönelik olarak çalışmalarda bulunmak.

4) İstekleri hâlinde kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlara yönelik insan hakları konulu eğitim programları düzenlemek.

d) Dış İlişkiler ve Proje Birimi;

1) Kurumun dış ilişkilerine yönelik faaliyetlerini düzenlemek ve yürütmek.

2) İnsan haklarıyla ilgili proje hazırlamak ve yürütmek.

e) Medya ve Halkla İlişkiler Birimi;

1) Medya ile olan ilişkileri düzenlemek ve medyayı takip etmek.

2) Halkla ilişkiler politikasını düzenlemek ve yürütmek.

3) Bu Kanunla ve diğer mevzuatla Kuruma verilen görevlerin ifasına yönelik çalışmaların sonuçlarını ilgili kurum ve kuruluşlara iletmek, Başkanın gerekli görmesi durumunda kamuoyuna açıklamak.

f) Bilgi ve Dokümantasyon Birimi;

1) İnsan hakları konularında veri tabanı ve dokümantasyon merkezi oluşturmak.

2) Bilgi teknolojileri alanında çalışmalarda bulunmak.

g) Strateji Geliştirme Birimi;

1) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu, 22/12/2005 tarihli ve 5436 sayılı Kanunun 15 inci maddesi ve diğer mevzuatla strateji geliştirme ve mali hizmetler birimlerine verilen görevleri yapmak.

ğ) İnsan Kaynakları ve Destek Birimi;

1) Kurumun personel politikasını belirlemek, personelin eğitimi konularında çalışmalar yapmak ve özlük işlemlerini yürütmek.

2) Kurumun idari, mali ve sosyal hizmetlerini yürütmek.

3) Sivil savunma ve seferberlik hizmetlerini yürütmek.

(2) Birinci fıkrada belirtilen birimler Başkan tarafından belirlenen insan hakları uzmanlarının eşgüdümünde faaliyet gösterir. Hukuk Biriminin eşgüdümünü yürütecek insan hakları uzmanının avukatlık stajını tamamlamış olması gerekir.

(3) Başkanın onayı ile Kurum personelinden çalışma grupları oluşturulabilir. Gruplar, Başkan tarafından görevlendirilecek personelin eşgüdümünde faaliyet gösterir.

(4) Kurum, görev alanına giren konularla ilgili olarak çalışmalarda bulunmak üzere kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve konu ile ilgili uzmanların katılımı ile geçici ve sürekli kurullar oluşturabilir.

(5) Büroların kurulmasına veya kaldırılmasına, Kurumun teklifi üzerine Bakanlar Kurulu yetkilidir. Büroların görev ve yetkilerine ve diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar Kurul tarafından belirlenir.

Başvurular

MADDE 12 – (1) İnsan hakları ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir. Bu hakkın etkin bir şekilde kullanılmasına hiçbir surette engel olunamaz.

(2) Başvurulara ilişkin usul ve esaslar Kurum tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

İnceleme, araştırma ve ziyaretler

MADDE 13 – (1) Bu Kanun ve diğer mevzuatla Kuruma verilen inceleme, araştırma, ziyaret ve rapor hazırlama görevleri ile diğer görevler, insan hakları uzman ve uzman yardımcıları ile diğer görevliler tarafından yapılır. Bunlar, Başkanın yetkilendirmesi hâlinde, tüm kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişilerden ilgili bilgi ve belgeleri istemeye, incelemeye ve bunların örneklerini almaya, ilgililerden yazılı ve sözlü bilgi almaya, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerleri ziyaret etmeye, buralarda inceleme yapmaya ve gerekli tutanakları düzenlemeye yetkilidir. Kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiler, Kurumun taleplerini gecikmeksizin yerine getirmek zorundadırlar.

(2) Kurumun görev ve yetki alanına giren konularda yerinde inceleme ve araştırma yapmak üzere, Başkanın belirleyeceği Kurum personelinin başkanlığında, ilgili kurum ve kuruluşların temsilcilerinin ve kişilerin katılımıyla heyet oluşturulabilir. Heyette görev alacak kamu kurum ve kuruluşları temsilcileri kendi kurum ve kuruluşlarıncı, diğer kişiler ise Başkan tarafından belirlenir. Heyetler tarafından yapılan inceleme ve araştırma sonuçları Kurum tarafından bir rapor hâline getirilir. Heyetlerin giderleri Kurum bütçesinden karşılanır.

Düzenli istişareler

MADDE 14 – (1) Kurum, insan hakları sorunlarını tartışmak ve insan hakları konularında bilgi ve görüş alışverişinde bulunmak amacıyla, kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, sendikalar, sosyal ve mesleki kuruluşlar, yükseköğretim kurumları, basın-yayın kuruluşları, araştırmacılar ve ilgili diğer kişi, kurum ve kuruluşlarla en az üç ayda bir düzenli istişareler gerçekleştirir.

(2) Kurum, 4 üncü maddede sayılan görev ve yetkilere ilişkin olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunu yılda en az bir defa bilgilendirir.

Personel ve özlük haklarına ilişkin hükümler

MADDE 15 – (1) Kurum personeli, 657 sayılı Kanuna tabidir. Başkan tarafından birimlerin eşgüdümü için görevlendirilecek insan hakları uzmanlarına kadroları için öngörülen ücret göstergesi yüzde on artırımlı olarak ödenir.

(2) Başkan, İkinci Başkan ve Başkan Yardımcısının sosyal güvenlik hak ve yükümlülükleri, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun geçici 4 üncü maddesi hükümleri saklı kalmak kaydıyla, 5510 sayılı Kanun hükümlerine göre tespit olunur. Ancak, sigorta primine veya emeklilik keseneğine esas alınacak aylık ücret ile emekli aylığının hesabında, Başkan ve İkinci Başkan için Başbakanlık genel müdürleri, Başkan Yardımcısı için genel müdür yardımcıları için tespit edilen ek gösterge ve makam tazminatı ile temsil veya görev tazminatı ve diğer ödeme unsurları dikkate alınır. Bu görevlerde geçirilen süreler makam tazminatı veya yüksek hâkimlik tazminatı ödenmesini gerektiren görevlerde geçmiş sayılır.

(3) Başkana, Başbakanlık genel müdürlerine mali haklar kapsamında fiilen yapılmakta olan her türlü ödemeler toplamı tutarında aylık ücret ödenir. İkinci Başkana ise Başkan için belirlenen ücretin yüzde doksanbeşi tutarında aynı usul ve esaslara göre ödeme yapılır. Başbakanlık genel müdürlerine ödenenlerden, vergi ve diğer yasal kesintilere tabi olmayanlar bu

maddeye göre yapılacak ödemelerde de vergi ve diğer yasal kesintilere tabi olmaz. 657 sayılı Kanun ve diğer ilgili mevzuat uyarınca Başbakanlık genel müdürlerinin yararlanmış olduğu sosyal hak ve yardımlardan, Başkan ve İkinci Başkan da aynı usul ve esaslar çerçevesinde yararlanırlar. Kurul üyelerine, 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümleri saklı kalmak kaydıyla, fiilen görev yaptıkları her gün için, uhdesinde kamu görevi bulunanlara (6.000), uhdesinde kamu görevi bulunmayanlara (7.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarda huzur hakkı ödenir. Bu ödemedan damga vergisi hariç herhangi bir kesinti yapılmaz. Bir ayda fiilen görev yapılan gün sayısının üçü aşması hâlinde, aşan günler için huzur hakkı ödenmez.

(4) Kurumda, özel bilgi ve ihtisası gerektiren işlerde, Kurumun faaliyet alanına ilişkin konularda en az on yıl mesleki tecrübesi bulunanlar ile doktor unvan ve derecesini alanlar arasından, 657 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin (B) fıkrasına göre sözleşmeli personel çalıştırılabilir. Bu personele ödenecek ücretlerin net tutarı, birinci dereceli insan hakları uzmanına ödenen net tutarı aşamaz. Bu fıkra uyarınca çalıştırılacakların sayısı, Kurumda fiilen çalışan insan hakları uzmanı ve uzman yardımcısı sayısının yüzde onunu geçemez.

(5) Başkan ve üyeler 5237 sayılı Kanun açısından kamu görevlileri gibi yargılanır. 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun uyarınca Başkan ve üyeler için soruşturma izinleri Başbakan tarafından verilir. Soruşturma izni verilmesi veya verilmemesine ilişkin kararlara karşı yapılan itirazlar, Danıştay tarafından karara bağlanır.

İnsan hakları uzmanları ve uzman yardımcıları

MADDE 16 – (1) Kurumda, İnsan Hakları Uzman Yardımcılığına atanabilmek için, 657 sayılı Kanunun 48 inci maddesinde sayılan şartlara ek olarak en az dört yıllık lisans eğitimi veren yurt içi veya denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilen yurt dışındaki yükseköğretim kurumlarından mezun olma şartı aranır.

(2) İnsan hakları uzman yardımcılarının mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri, yarışma sınavı, tez hazırlama ve yeterli sınavları ile uzmanlığa atanmaları ile diğer hususlar hakkında 657 sayılı Kanunun ek 41 inci maddesi hükümleri uygulanır.

(3) Hukuk Biriminde görevlendirilecek insan hakları uzman yardımcıları ile insan hakları uzmanlarının avukatlık stajını tamamlamış olmaları zorunludur.

Kamu kurum ve kuruluşlarındaki personelin görevlendirilmesi

MADDE 17 – (1) Merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinde, sosyal güvenlik kurumlarında, mahallî idarelerde, mahallî idarelerin bağlı kuruluşlarında, mahallî idare birliklerinde, döner sermayeli kuruluşlarda, kanunlarla kurulan fonlarda, kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşlarda, sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait kuruluşlarda, iktisadi devlet teşekkülleri ve kamu iktisadi kuruluşları ile bunlara bağlı ortaklıklar ve müesseselerde çalışanlar kurumlarının, hâkimler ve savcılar ise kendilerinin muvafakati ile aylık, ödenek, her türlü zam ve tazminatlar ile diğer mali ve sosyal hak ve yardımları kurumlarınca ödenmek kaydıyla geçici olarak Kurumda görevlendirilebilir. Kurumun bu konudaki talepleri, ilgili kurum ve kuruluşlarca öncelikle sonuçlandırılır.

Yasaklar ve yükümlülükler

MADDE 18 – (1) Başkan ve üyeler 19/4/1990 tarihli ve 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanununa tabidir. Başkan ve üyeler göreve başladıkları ve görevlerinin sona erdiği tarihten itibaren bir ay içinde mal beyanında bulunurlar.

(2) Başkan ve üyeler ile Kurum personeli görevlerini yerine getirmeleri sırasında edindikleri kamuya, ilgililere ve üçüncü kişilere ait gizlilik taşıyan bilgileri, kişisel verileri, Kurumla ilgili gizlilik taşıyan bilgileri, ticari sırları ve bunlara ait belgeleri bu konuda kanunen yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklayamaz, kendilerinin veya üçüncü kişilerin yararına kullanamaz. Bu yükümlülük görevden ayrılmalarından sonra da devam eder.

Yöneticilerin sorumlulukları ve düzenleme yetkisi

MADDE 19 – (1) Kurumun her kademedeki yöneticileri, görevlerini mevzuata, stratejik plan ve programlara, performans ölçütlerine ve hizmet kalite standartlarına uygun olarak yürütmekten üst kademelere karşı sorumludur.

(2) Kurum, görev, yetki ve sorumluluk alanına giren ve önceden kanunla düzenlenmiş konularda idari düzenlemeler yapabilir.

Kadrolar ve hizmet satın alma

MADDE 20 – (1) Kurum kadrolarının tespiti, ihdası, kullanımı ve iptali ile kadrolara ilişkin diğer hususlar 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre düzenlenir.

(2) Kurum, geçici veya belli bir ihtisas gerektiren nitelikteki işler için hizmet satın alabilir.

Kurumun gelirleri

MADDE 21 – (1) Kurumun gelirleri şunlardır:

- a) Genel bütçeden tahsis edilecek ödenekler.
- b) Kuruma yapılacak her türlü bağış, yardım ve vasiyetler.
- c) Kurum gelirlerinin değerlendirilmesinden elde edilen gelirler.
- ç) Diğer gelirler.

Değiştirilen ve yürürlükten kaldırılan hükümler, kadro iptal ve ihdası

MADDE 22 – (1) **657 sayılı Devlet Memurları Kanununu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.**

(2) 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile ilgili olup yerine işlenmiştir.

(3) 5018 sayılı Kanunla ilgili olup yerine işlenmiştir.

(4) 10/10/1984 tarihli ve 3056 sayılı Başbakanlık Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunla ilgili olup yerine işlenmiştir.

(5) Ekli (1) sayılı listede yer alan kadro iptal edilerek, 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki cetvellerden çıkarılmış, ekli (2) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek, 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvele İnsan Hakları Kurumu bölümü olarak eklenmiştir.⁽¹⁾

(1) Bu maddede yer alan kadrolarla ilgili olarak 30/6/2012 tarihli ve 28339 sayılı Resmi Gazeteye bakınız

Geçiş hükümleri

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Kurum Başkanlığı ve İkinci Başkanlığına ilk defa seçileceklerin ilk görev süresi altı yıl olarak uygulanır. Ad çekme yoluyla yapılacak kura sonuçlarına göre, Kurumun ilk üyelerinden dördünün ilk görev süresi altı yıl, üçünün ilk görev süresi dört yıl, ikisinin ilk görev süresi de iki yıl olarak uygulanır.

(2) a) Kurul üyeliklerine ilk defa Cumhurbaşkanı tarafından seçilecek adaylar Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğine, Bakanlar Kurulu tarafından seçilecek adaylar Başbakanlığa, Yükseköğretim Kurulu tarafından seçilecek adaylar Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına ve baro başkanları tarafından seçilecek adaylar Türkiye Barolar Birliği Başkanlığına bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç otuz gün içinde başvurur veya 5 inci maddenin üçüncü fıkrasında belirtilenler tarafından teklif edilir. Kurul üyeliklerine ilk seçimler en geç 23/9/2012 tarihine kadar gerçekleştirilir.

b) Başvuru tarihinin sona erdiği günden itibaren on gün içinde Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı tarafından belirlenen yer ve zamanda baro başkanları tarafından seçim yapılır. Her bir baro başkanının oy kullanabileceği bu seçimde, en fazla oy alan aday üye seçilmiş sayılır.

(3) Başbakanlık teşkilatına ait taşınır, araç, gereç, malzeme, demirbaş ve taşıtlardan, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla İnsan Hakları Başkanlığı tarafından kullanılanlar, Başbakanlık ile Kurum arasında düzenlenecek protokole göre Kuruma devredilir.

(4) Başbakanlığa ait her türlü hak ve yükümlülüklerden; İnsan Hakları Başkanlığını ilgilendirenler, hiçbir işleme gerek kalmaksızın Kuruma devredilmiş, taşınmazlar ise Kuruma tahsis edilmiş sayılır.

(5) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla, geçici olarak görevlendirilenler de dâhil olmak üzere, İnsan Hakları Başkanlığında görev yapan personelden Kurumda geçici olarak görevlendirilmek isteyenler, talepleri üzerine 17 nci maddeye göre Kurumda geçici olarak görevlendirilebilir.

(6) Kurumun teşkilatı bu Kanuna göre yeniden düzenleninceye kadar, Kurum tarafından yürütülecek hizmetlerin İnsan Hakları Başkanlığında görevli personel eliyle yürütülmesine devam edilir.

(7) Kurum büroları kuruluncaya kadar, il ve ilçe insan hakları kurulları, Kurum bürosu olarak görev yapar.

(8) Kurumun 2012 mali yılı harcamaları, 21/12/2011 tarihli ve 6260 sayılı 2012 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununun ilgili hükmüne göre yeni bir düzenleme yapılmaya kadar, Başbakanlığın 2012 yılı bütçesinde yer alan İnsan Hakları Başkanlığına ait ödeneklerden karşılanır.

(9) Bu maddede öngörülen bütün geçiş, devir, temlik ve intikal işlemleriyle düzenlenecek protokoller, her türlü vergi, resim, harç, ücret ve fonlardan müstesnadır.

(10) Bir defaya mahsus olmak üzere, insan hakları ile ilgili yargılama, inceleme, araştırma, denetleme, uygulama veya danışma konularında en az üç yıl çalışmış olmak kaydıyla, 16 ncı maddenin birinci fıkrasına göre belirlenecek yükseköğretim kurumlarını bitirerek mesleğe özel yarışma sınavı ile giren ve belirli süreli meslek içi eğitimden sonra özel bir yeterlik sınavı sonunda atanmış olanlar, hâkimler, savcılar ile bu meslekte sayılanlar ile en az yüksek lisans düzeyinde eğitim görmüş üniversite öğretim elemanlarından,

a) Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavından en az (C) düzeyinde puanı olan veya buna denk kabul edilen ve uluslararası geçerliliği bulunan bir belgeye sahip olanlar,

b) İnsan Hakları Uzman Yardımcılığına atanabilme niteliklerini haiz ve kırkbeş yaşını doldurmamış olanlar,

bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde açılacak yeterlik sınavında başarılı olmaları hâlinde, başarı sıralaması dikkate alınarak insan hakları uzmanı olarak atanırlar. Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla, diğer kamu kurum ve kuruluşlarının kadrosunda olmakla birlikte en az beş yıldır İnsan Hakları Başkanlığında geçici olarak görevlendirilen personelden bu fıkrafta belirtilen nitelikleri haiz olanlar ile Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığında en az altı ay süreyle görev yapmış olan Başbakanlık uzmanları, insan hakları uzmanı kadrolarına; anılan Başkanlıkta en az altı ay süreyle görev yapmış olan Başbakanlık uzman yardımcıları ise İnsan Hakları Uzman Yardımcısı kadrolarına, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde talepleri hâlinde kurumlarının muvafakatiyle atanabilir. Başbakanlık uzman ve uzman yardımcılarının, Başbakanlık Uzmanlığı ve Uzman Yardımcılığında geçirdiği süreler, İnsan Hakları Uzmanlığı ve Uzman Yardımcılığında geçirilmiş sayılır ve bunlardan 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 12 nci maddesi hükmünden yararlananların bu hakları söz konusu kadrolarda buldukları sürece devam eder. Bu fıkra hükümlerine göre İnsan Hakları Uzmanlığına atanacak olanların sayısı, toplam insan hakları uzmanı ve insan hakları uzman yardımcısı kadro sayısının yüzde yirmisini geçemez. Sınava ilişkin esaslar Kurum tarafından hazırlanacak bir yönetmelikle belirlenir.

Yürürlük

MADDE 23 – (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 24 – (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

**6332 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN
MEVZUATIN YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHİNİ
GÖSTERİR LİSTE**

Değiştiren Kanunun Numarası	6332 sayılı Kanunun değişen maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
6462	6	3/5/2013